

Конопелькіна О. О.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

ФІГУРИ СУБСТИТУЦІЇ В АНГЛОМОВНИХ ПІСНЯХ УКРАЇНСЬКИХ ВИКОНАВЦІВ

Статтю присвячено науковій розвідці в галузі кроскультурної лінгвістики. У статті проаналізовано лінгвостилістичне аранжування англомовних пісенних текстів українських виконавців, а саме специфіку використання фігур субституції. Лінгвопоетика українських виконавців усе частіше лунає англійською мовою, однак рефлектує й етнічні мотиви, зберігаючи національну естетику володіння мовою. Об'єктом дослідження послуговували англомовні пісні українських виконавців, а предметом – фігури субституції. Мета дослідження – опис лінгвостилістичної палітри фігур субституції англомовних пісень українських виконавців.

Англомовний пісенний текст у виконанні українських митців – це влучне поєднання західноєвропейських віань та звичаїв українського народу, що простежується у використанні стилістичних фігур заміщення, які відбивають культурне, релігійне, історичне надбання нації.

*З'ясовано, що в англомовних піснях українських виконавців превалюють такі фігури субституції, як гіпербола та метафора. Також простежуються випадки використання порівняння та персоніфікації. Досліджено, що фігури субституції використовуються виконавцями для змалювання своїх почуттів та безпосередньо пов'язані з концептом «Релігія», що виявляється в популярному використанні лексем *heaven, sky, stars* тощо. Фігури заміщення підвищують виразність, настроєвість мовця, утворюють емоційне середовище. Вдале використання стилістичних фігур у поєднанні з музичним супроводом формує блискучу образність, збуджує уяву реципієнта, надихає на нові думки щодо буденних подій та речей. Нерідко завдяки стилістичним прийомам субституції звеличується важливість партнера / обранця / коханого.*

У межах одного англомовного пісенного тексту українських виконавців уживається велика кількість фігур заміщення (метафора, порівняння, гіпербола, персоніфікація тощо), які разом утворюють стилістичну конвергенцію.

Ключові слова: *фігури субституції, пісенні тексти, стилістичний прийом, гіпербола, метафора, симілі, персоніфікація.*

Постановка проблеми. Зацікавлення науковців у галузі міждисциплінарних розвідок стосується багатьох аспектів, серед яких не останнє місце посідає етнічна специфіка мовлення. Нині у вітчизняній науці це є провідною віхою, оскільки культура та розвиток сучасного українця сповнені західних тенденцій, міркувань та мовних одиниць. Подібна європеїзація не оминає і мистецтва ліричного жанру, зокрема пісенних текстів. Лінгвопоетика українських виконавців усе частіше лунає англійською мовою, однак рефлектує й етнічні мотиви, зберігаючи національну естетику володіння мовою. Подібне відображається в селекції лексичного наповнення, синтаксичної організації та стилістичного обрамлення. Саме слова «живої» мови характеризуються не лише лексичним значенням та граматичними особливостями, а й стилістичним відбитком, тобто частотністю вживання лексем та фраз, емоційним забарвленням або його відсутністю [11, с. 127–129]. Отже, мова підпадає під вплив певних літературних та художніх транс-

формацій у художньо-поетичному пісенному тексті. Як наслідок, виникає система нової мови, яка є надструктурою для природної [1, с. 24]. Утворюється так званий «стиль співу» – рефлексія ідеалів соціальної інтеракції, поглинання духовної світи, ступінь використання мови як засобу спілкування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Пісенним текстам увагу приділяли такі дослідники, як О. Карапетян [4], А. Кузьменко [5], О. Нагібіна [7], Ю. Плотницький [8]. Науковцями охарактеризовано темпоральну мережу, змістовність пісень різних жанрів, серед яких є і рок, і поп, і євродиско. Однак розвідки не мали на меті простежити стилістичну специфіку англомовних ліричних текстів, що виконуються не носіями мови пісень.

Постановка завдання. Об'єктом дослідження послуговували англомовні пісні українських виконавців, а предметом – фігури субституції в них. Мета дослідження – опис лінгвостилістичної палітри фігур субституції англомовних пісень українських виконавців. Відповідно до мети

сформовано низку завдань: виявити найуживаніші фігури заміщення, простежити доцільність їх використання, з'ясувати їх функціонал.

Виклад основного матеріалу. Пісенний дискурс – основний спосіб зберігання та передавання культурного спадку народів світу, де відображаються етичні принципи, норми моралі та поведінки в суспільстві, соціальні настанови, стереотипи, менталітет [9, с. 217–218]. Пісенний текст – один із варіантів креолізованих текстів – текстів, що містять вербальний компонент поряд із застосованими засобами інших семіотичних кодів у власній структурі [8, с. 3]. «Англомовний пісенний текст за своїм стилістичним оформленням є своєрідним та складним утворенням, оскільки в ньому можуть бути присутні не лише художньо-поетичні, а й розмовні елементи» [6, с. 77].

Англомовний пісенний текст у виконанні українських митців – це симбіоз західних інноваційних тенденцій та адаптованих традиційних поглядів українського народу на збереження культурного, релігійного, історичного «подиху нації», огорненого низкою стилістичних прийомів.

Значними для утвердження української свідомості були і є народні звичаї, традиції, обряди, святкування, які є невід'ємною частиною буденного життя, зберігають українську ідентичність, оригінальність, автентичність. Звичаї українського народу маніфестують традиційний світогляд, який формувався протягом багатьох століть, зберігши дохристиянські вірування. Попри еволюцію стилю життя, трансформацію поглядів, сакральний сенс обрядовості полишився, знайшовши своє відлуння та набувши розповсюдження в пісенних текстах, навіть в англомовних.

Українському народові звична віра в долю, потойбічні сили тощо. Подібне простежується й у сучасних англомовних пісенних текстах, у рядках пісні “Till the end” гурту «Kazka»:

The sky's a witness, nothing left to doubt
You'll stay beside, it's written in the stars
We are like sparkles, shining in the dawn
So high, we'll never touch the ground
 Hear my voice from now and till the end of time
 May it sound from here and to the other side
 And the wicked shadows sink into the sands
 May it be the place where our love stands

Така етнічна забобонність обвита фігурами субституції:

- метафорою *The sky's a witness, it's written in the stars*, де виконавець чітко вказує на сили небес;
- персоніфікацією *wicked shadows sink into the sands, our love stands*;

– порівнянням *We are like sparkles*, що призводить до ототожнення людини з блискавками;

– гіперболою *So high, we'll never touch the ground*, яка також підіймає людину над землею, тобто до небес, а також *from now and till the end of time*, утворюючи безмежний часовий континуум.

Погоджуємось із І. Яремчук, що в поетичних контекстах відображаються уявлення про не досяжність та неоссяжність небес, наявність інших фізичних тіл [10, с. 139].

НЕБО – це один із найважливіших концептів у свідомості, картині світу, культурі та поглядах людини. І. Яремчук також зауважує, що словникові дефініції фіксують уявлення про небо як про фізичне тіло, світло, добро, рай тощо; а у ліричних поезіях небо часто входить до емоційної сфери людини, допомагаючи виразити почуття закоханої жінки [10, с. 139].

Л. Базарова наголошує на синонімічності *sky* та *heaven* як взаємодоповнювальних лексемах [2]. Значущість небесної сили, релігійних поглядів та віри в потойбічні сили також простежується в рядках пісні Тіни Кароль “Heaven”:

No ground is under my feet
 It's so hard to breathe
 When you are here
 Under my skin
 I get shy
Heaven is looking down on us

Такий стилістичний засіб, як персоніфікація (*Heaven is looking down on us*), дає змогу зрозуміти, що українці сприймають небесні сили як такі, що здатні стежити та контролювати людські вчинки та дії, переважно стосовно почуттів. Heaven (Рай) – це місце, де живе Бог; місце, куди потрапляють хороші люди після смерті; дуже хороше місце, небеса [12].

У пісенному тексті Монатіка “Spinning” також наявні фігури субституції, які тяжіють до концепту НЕБО:

There's someone in the air in million ways,
 What they say, but I just can not see.
 There's someone in the game that people plays,
 What they say, but I just can not see.
There's someone in the stars the magic place,
 What they say, but I just can not see,
 'Cause you are in my eyes.

У наданому фрагменті вжито метафору *There's someone in the stars the magic place*, яка описує небесне середовище як магичне місце із зірками.

Український народ споконвіків славетний своєю відкритістю та емоційністю, оспівуванням почуттів

любові та кохання. На підтвердження цьому розглянемо текст пісні Ані Лорак “Shady Lady”:

You’ve been my superstar
But it’s not what you are
You’ve been my superhero
Since I’ve lived in your shade
Every step that I made
Brought me nothing but zero

Закохана жінка звеличує свого обранця (*my superstar, my superhero, I’ve lived in your shade*). Гіпербола вживається для передання почуттів закоханості, пояснення важливості однієї людини в житті іншої, характеристики дій та серйозності намірів у стосунках.

Закохана жінка в українських реаліях – це жінка, ладна пожертвувати заради кохання собою, здатна на ризиковані вчинки. Розглянемо рядки з пісні Руслани Лижичко “Dance with the wolves”:

I’m not gonna cry, i’ll stay in the woods
When my hearts aching, i’ll dance with the wolves
I’m not gonna try, to mess with my rules
When my hearts breaking, i’ll dance with

the wolves

You think you love me
You think you control me
The more you feel you right
The more your going wrong
Don’t say you got me you don’t k now anything about me.

The more you make me weak
The more I’m getting strong – my way

Від утраченого кохання болить серце закоханої жінки, виразність чого збільшується фразами *When my hearts aching, i’ll dance with the wolves* та *When my hearts breaking, i’ll dance with the wolves*. Тут активно вжито гіперболізацію, оскільки танці з вовками є смертельно небезпечними. Цим висловом мовець підкреслює певну істерію свого стану, що спроможний відпочивати в компанії навіть диких звірів.

Варто зауважити, що недаремно дібрано саме образ вовка. Культ цієї тварини на вітчизняних теренах сягає давнини праіндоевропейських часів: вовк – предок племені й вождя бойової дружини, символ хороброго воїна, охоронець роду.

Вовк в українській лінгвокультурі має негативне забарвлення, оскільки він є творінням чорта як пожирач тварин та людей.

Вовк символізує темні потойбічні сили, магію, чаклунство. Уважалось, що навіть молодята могли стати вовкулаками, бігати лісом, завивати тощо. Отже, вислів *i’ll dance with the wolves* має деякий прихований сенс обрядовості й сили магії.

Разом із відлунням етнічного коріння трапляються випадки сучасних тенденцій, де вже панує гендерна рівність, а жінка може брати на себе всі ті дії, що колись були притаманні лише чоловікам. Так само відбувається й у відносинах між людьми, де жінка без вагань зізнається в коханні, ініціює стосунки та спонукає чоловіка до рішучих дій щодо цього. Пісенний текст Тіни Кароль “Show me your love” є тому підтвердженням:

Hi, baby, here I am
Feel like I’m born again
You see it in my eyes, my heart is on fire
Don’t hide your love away, don’t wait another day

...

I love the way you shine
Love when you cross the line
Just give me one more sign, show me your desire
Don’t hide your love away, don’t wait another day
Жагуча пристрасть презентується метафорично *You see it in my eyes, my heart is on fire, Don’t hide your love away, Love when you cross the line*, а також із використанням порівнянь *Feel like I’m born again*.

Слід зазначити, що в межах одного пісенного тексту трапляється різноманіття стилістичних фігур, варіативність фігур субституції, що утворює собою стилістичну конвергенцію – своєрідний кількісний вияв висування, накопичення і сполучення різних стилістичних засобів у фрагменті тексту [3].

Одним із яскравих ілюстративних матеріалів стилістичної конвергенції фігур субституції є пісня Ані Лорак “Shady Lady”:

Shady Lady
I’m gonna strike like thunder
Are you ready?
I wanna make you wonder
Rollin’ steady
I’m gonna make you shiver
My heart is burning now

У наведеному фрагменті наявні порівняння *strike like thunder*, гіпербола *I’m gonna make you shiver*, метафора *My heart is burning*. Так, у межах цього текстового фрагмента можна помітити конвергенцію трьох видів фігур заміщення, які суголосно спрямовані на посилення зображення емоційного стану закоханої людини, її пристрасті до обранця та фізіологічної інтенції.

Іншим прикладом стилістичної конвергенції фігур субституції є пісенний текст Алекса Луни “Moonlight”:

Moonlight
Help me, please, and make dreams come true
Revive the image that the soul lives

Image of that which I shall
 For which the sky is bright
 Scattering stars like pearls
 Tell me where your favorite beach
 I was able to find my sweet
 The other of whom dream and sing
 Sing
 Give me a moment I'll find love wings its
Give me wings I will find my love

Тут наявні і персоніфікація *the soul lives*, і порівняння *stars like pearls*, і метафора *my sweet*. Також головна тема кохання оспівується за використання широкого спектра фігур заміщення та звернення до духовного, небесного (*soul, stars* тощо).

Висновки і пропозиції. Таким чином, англomовні пісні українських виконавців насичені стилістичними прийомами, зокрема фігурами субституції. Серед них поширеними є гіпербола та метафора, а також трапляються випадки вживання порівняння та персоніфікації. Такі субституції використовуються виконавцями переважно

для змалювання своїх почуттів та безпосередньо пов'язані з концептом «Релігія», що виявляється в популярному використанні лексем *heaven, sky, stars* тощо. Фігури заміщення підвищують виразність, настроєвість мовця, утворюють емоційне середовище. Вдале використання стилістичних фігур у поєднанні з музичним супроводом формує блискучу образність, збуджує уяву реципієнта, надихає на нові думки щодо простих буденних подій та речей. Нерідко завдяки стилістичним прийомам субституції звеличується важливість партнера / обранця / коханого, а закохана жінка може бути представлена як така, що здатна заради кохання на відчайдушні вчинки.

У межах одного англomовного пісенного тексту українських виконавців вживається велика кількість фігур заміщення, що утворюють разом стилістичну конвергенцію.

Перспективою вбачаємо простежити стилістичну своєрідність англomовних пісенних текстів українських виконавців.

Список літератури:

1. Атрошенко Н. І. Лінгвостилістика української поезії для дітей : автореф. дис... канд. філол. наук: 10.02.01. Українська мова. Запоріжжя. ЗНУ, 2005. 25 с.
2. Базарова Л. Концепт «Бог» во фразеологических единицах английского, русского, татарского и турецкого языков : автореф. дис. ... канд. филол. наук. 10.02.20. Казань, 2011. 23 с.
3. Ємець О. В. Роль стилістичних засобів у створенні прагматичного ефекту художнього тексту. URL: <https://naub.ua.edu.ua/2013/rol-stylistychnyh-zasobiv-u-stvorenni-prahmatychnoho-efektu-hudozhnoho-tekstu/>
4. Карапетян Е. А. Экспрессивно-семантическая структура русской лирической песни как жанровой формы художественной речи и лексические средства ее формирования : дис. ... канд. филол. наук. Ставрополь, 2001. 254 с.
5. Кузьменко А. О. Портрет темпоральності англomовних пісенних текстів стилю Євродиско. *Науковий вісник ХДУ. Серія «Германістика та Міжкультурна комунікація»*. Херсон, 2019. С. 197–201.
6. Кузьменко А. О., Райлянова В. Е. Лінгвістичні властивості англomовних арій. *Вісник ЛНУ ім. Т. Шевченка*. Старобільськ : ЛНУ, 2021. С. 76–85.
7. Нагибина Е. В. Содержательные и языковые особенности текстов современных эстрадных песен: дис. ... канд. филол. наук. Ярославль, 2003. 219 с.
8. Плотницкий Ю. Е. Лингвостилістические и лингвокультурные характеристики англomовного пісенного дискурса : дис. ... канд. филол. наук. Самара, 2005. 183 с.
9. Пысина И. С. Языковые особенности молодежного англomовного дискурса. Мир языков : ракурс и перспективы. Минск : БГУ, 2018. С. 213–220.
10. Яремчук І. В. Концепт НЕБО у поетичній картині світу Форуґ Фаррохзад. *Культура народів Причорномор'я*, 2011. № 199, Т. 2. С. 139–141.
11. Burke M. Emotion in stylistics. *Encyclopedia of language and linguistics*. Amsterdam. Elsevier, 2006. 2d ed. P. 127–129.
12. Longman Dictionary of Contemporary English. URL: <http://www.ldoceonline.com/dictionary/>

Konopelkina O. O. FIGURES OF SUBSTITUTION IN THE ENGLISH-LANGUAGE SONGS OF UKRAINIAN PERFORMERS

The article deals with the scientific investigation in the field of cross-cultural linguistics. The article analyzes the linguistic and stylistic arrangement of the English song texts by Ukrainian performers, namely the specifics of the use of substitution figures. Linguopoetics of Ukrainian performers is increasingly heard in English, and it also reflects ethnic motives, while maintaining the national aesthetics of the language. The object of the study is the English-language songs by Ukrainian performers, and the subject is the figures

of substitution used in these songs. The purpose of the research is to describe the linguistic and stylistic palette of substitution figures of the English-language songs by Ukrainian performers.

The English song text performed by Ukrainian artists is an accurate combination of west-European trends and customs of the Ukrainian people, which can be traced in the use of stylistic figures of substitution, which reflect the cultural, religious and historical heritage of the nation.

It was found that such figures of substitution as hyperbole and metaphor prevail in the English-language songs of Ukrainian performers. There are also cases of comparison and personification. It has been studied that the figures of substitution are used by performers mainly to express their feelings and have a direct connection with the concept of Religion, which is manifested in the popular use of lexemes such as heaven, sky, stars, etc. Figures of substitution increase expressiveness, evaluate the speaker's sense of mood, form an emotional environment. Successful use of stylistic figures in combination with musical accompaniment forms a brilliant imagery, excites the imagination of the recipient, inspires new thoughts about simple everyday events and things. The importance of a partner / lover is often increased due to the stylistic methods of substitution.

There is also found a stylistic convergence within one English-language song text of Ukrainian performers. It combines a large number of substitute figures.

Key words: *figures of substitution, lyrics, stylistic device, hyperbole, metaphor, similes, personification.*